

Джерела iлюстративного матерiалу:

10. Kushner E. *Swordspoint* : [novel] / Ellen Kushner. – New York City: Bantam Spectra, 2003. – 329 p.

Зайченко Ю.О. Стилiстическiе приеми в поджанре фэнтези нравов (на материале романа Э. Кушнер «Swordspoint»). Стаття посвящена анализу основных жанровых и стилестических характеристик поджанра фэнтези характеров (fantasy of manners). Материалом исследования послужил роман «Swordspoint: A Melodrama of Manners» современной американской писательницы Элен Кушнер, который считается одним из ключевых произведений этого поджанра. Рассматривается определение термина «фэнтези характеров», социальные и литературные предпосылки его создания, анализируются сюжетные особенности романа «Swordspoint», подчеркиваются черты, которые отличают произведения поджанра фэнтези характеров от других разновидностей жанра фэнтези. В статье дается анализ стилестических приемов, которые чаще всего использовались Е. Кушнер при написании романа «Swordspoint», предоставляется их краткая характеристика, в частности определения, основные функции и способы образования. Особое внимание уделяется тематическим полям, в рамках которых функционируют стилестические приемы в романе.

Ключевые слова: фэнтези нравов, маннерпанк, стилестические приемы, эпитет, метафора, сравнение, ирония.

Zaichenko Y. O. Stylistic Devices in Fantasy of Manners Texts (Based on the “Swordspoint” Novel by E. Kushner). *This article is devoted to the analysis of main genre and stylistic characteristics of the fantasy of manners (or mannerpunk) subgenre. The novel “Swordspoint: A Melodrama of Manners” written by the contemporary American writer Ellen Kushner served as data for study since it is considered to be one of the key works of the fantasy of manners subgenre. We examine the definition of the term “fantasy of manners”, literary and social conditions of its creation, analyze some distinctive features of the plot of the “Swordspoint” novel, highlight the features that distinguish the fantasy of manners texts from other kinds of fantasy. The article deals with the analysis of stylistic devices most commonly used by E. Kushner while writing the “Swordspoint” novel, gives their brief description, including the definition, basic functions and methods of formation. Special attention is paid to the thematic fields within which the stylistic devices in the novel are used.*

Key words: fantasy of manners, mannerpunk, stylistic devices, epithet, metaphor, simile, irony.

Наталія Ізотова
(Київ)

УДК 811.111'42

ЛІНГВОПОЕТИКА «Я-ІНШИЙ» В АВТОБІОГРАФІЧНИХ ТВОРАХ ДЖ. М. КУТЗЕЕ

У статті з опорою на філософські, психологічні та соціологічні здобутки, запропонована та описана модель вивчення діади «Я-Інший» в лінгвопоетологічному ключі на матеріалі автобіографічних творів Дж. М. Кутзее. Зазначена модель охоплює три «его-сфери» – «Я-Інший – соціум», «Я-Інший – внутрішній світ», «Я-Інший – зовнішній світ», які визначають вектори репрезентації авторської / персонажної ідентичності в досліджуваних романах. Розроблено методику дослідження особливостей вербальної актуалізації «Я-Інший», що передбачає виокремлення егореференційних контекстів, ідентифікацію в них егоцентричних елементів, аналіз слів і висловлювань егоцентричної природи в термінах пропозицій та угруповання лексичного матеріалу відповідно до его-сфер. Особливу увагу приділено з'ясуванню жанрової природи автобіографічних творів Дж. М. Кутзее, які порушують конвенційні формули автобіографічного письма.

Ключові слова: жанр, автобіографічний роман, «Я-Інший», егореференція, его-сфера, пропозиція.

Постановка проблеми. Невід'ємними рисами роману кінця ХХ – початку ХХІ століття визнаються, з одного боку, багатоплановість, полістилiстика та гетерогенність, а з іншого – «вільна форма» [6, с. 6], що надає неабиякі можливості для авторського експериментування з

цим жанром. Творчiсть вiдомого пiвденно-африканського письменника, нобелiвського лауреата, Дж. М. Кутзее являє собою приклад «докоринної змiни» [17] традицiйних жанрових формул. Матерiалом цiєї розвiдки слугують два романи Дж. М. Кутзее “*Boyhood*” («Дитинство») та “*Youth*” («Молодiсть»), в яких автор переглядає, зокрема, конвенцiйну природу автобiографiї. Визначаючи жанровий статус своїх автобiографiчних творiв, Дж. М. Кутзее назвав їх iншобiографiями (“*autrebiography*”) [15, с. 394], передовсiм, завдяки нетиповiй для автобiографiчного письма оповiднiй перспективi. Замiсть традицiйного для автобiографiї повiстування вiд першої особи, Дж. М. Кутзее обирає виклад автобiографiчних подiй вiд третьої особи.

В автобiографiях вiд третьої особи криється певний парадокс [19, с. 28], який полягає у тому, що «Я» автора осмислюється як Iнший. Пiдгрунтя розумiння та iнтерпретацiї такої форми автобiографiї криється у вiдомiй формулi французького поету А. Рембо «Я – це Iнший», яка «вказує на дистанцiю мiж реальним «Я» автора i тим iншим, яким його «Я» постає в лiтературнiй творчостi» [11, с. 23].

Аналіз останнiх досліджень i публікацiй. Феномен Iншого є одним з ключових у фiлософськiй та культурологiчнiй думцi кiнця ХХ – початку ХХI столiття [див.: 3; 4; 5; 9; 10; 11; 13]. У царинi фiлософiї вивчення «Я–Iнший» вiдбувається у трьох головних напрямках: екзистенцiально-феноменологiчному, герменевтико-дiалогiчному та постструктуралiстському [див.: 10, с. 51–70]. Згiдно першого, «Iнший» персонiфiкується, надiляється екзистенцiально-феноменологiчною данiстю (має тiло, свiдомiсть, модель поведiнки) i вступає в дiалогiчнi та / або полiлогiчнi стосунки з «Я», якi виявляються у взаємному спостереженнi i рефлексiї. Герменевтико-дiалогiчний розглядає «Iншого» як конкретного суб’єкта, що має певнi якостi i властивостi. Даний пiдхiд спирається на думку Г.-Г. Гадамера про те, що зрозумiти «Iншого» означає зумiти з позицiї «Iншого» побачити самого себе [3]; твердження П. Рiкоєвора, яким наголошується, що «Я» є собою у тiй мiрi, в якiй «Я» є «Iншим» [9, с. 278]; дiалогiчну концепцiю М. М. Бахтiна, де пiдкреслюється, що людина може пiзнати себе лише у ситуацiї зустрiчi з «Iншим», адже «Iнший» є необхідним i ключовим елементом iдентичностi людини, її самоiдентифiкацiї [1, с. 47]. Так, згiдно М. М. Бахтiна, для себе людина нiколи не є цiлiсною i завершеною, а у всiй повнотi пiзнати її може лише «Iнший». «Iнший» передує будь-якому «Я» i тiльки присутнiсть «Iншого» надає можливiсть «Я» проявитися у свiтi, тому що тiльки завдяки вiдображенню в «Iншому» суб’єкт набуває буття [див.: 13]. Водночас, «Я» вiдрiзняється вiд «Iншого», з огляду на те, що 1) кожен займає єдине мiсце в буттi; 2) «Я» абсолютно по-iншому переживає себе самого i Iншого; 3) обидва мають iнше переживання внутрiшнiх i зовнiшнiх кордонiв самоiдентифiкацiї [1, с. 47]. Постструктуралiстське бачення «Я–Iнший» базується на визнаннi фрагментарної [4] та гетерогенної [5] природи людини, яка може бути зiбрана лише через «Iншого» [4]. Вiдповiдно, «процес самоiдентифiкацiї, самознаходження, самототожностi завжди йде лише через синтез з образами «Я», що є моїми «Iншими» [10, с. 61]

В психологiї вiдмова вiд власного «Я», намагання представити себе у третiй особi, безперечно, є iлюстрацiєю механiзму вiдчуження вiд свого «Я», об’єктивацiї самого себе, намагання позаситуативно подивитися на те, що вiдбувається. Тут парадоксальним чином перетинаються два процеси: процес регресiї до доособистiсного бачення свiту, коли людина не несе вiдповiдальностi за наслiдки власних соцiальних дiй, оскiльки не усвiдомлює власного «Я», i, завдяки цьому, нiби «об’єктивування» подiй, тобто максимально правдивий, позбавлений усiякого суб’єктивного впливу погляд на життя.

У лiнгвопоетологiчному ключi **актуальними** видаються питання, пов’язанi з розкриттям специфiки вербальної манiфестацiї дiади «Я–Iнший» та з огляду на iндивiдуально-авторське бачення цiєї концепцiї. Важливим є й смисловий аспект реалiзацiї формули «Я–Iнший», а також специфiка її функцiонування в художньому творi.

Мета статтi полягає у висвiтленнi лiнгвопоетологiчних особливостей реалiзацiї дiади «Я–Iнший» в автобiографiчних романах Дж. М. Кутзее “*Boyhood*” («Дитинство») та “*Youth*” («Молодiсть») як певного художнього прийому, що слугує засобом iдентифiкацiї автора / персонажа в автобiографiчному творi. Для досягнення поставленої мети вважаємо за необхідне розв’язати такi **завдання**: 1) узагальнити змiст дiади «Я–Iнший» в контекстi фiлософських, соцiологiчних, психологiчних та лiтературознавчих досліджень; 2) розкрити жанрову природу

автобіографічних творів Дж. М. Кутзее; 3) охарактеризувати «Я–Інший» як художній прийом, що слугує підґрунтям індивідуально-авторської деконструкції жанру автобіографії; 4) запропонувати модель вивчення вербальної актуалізації зазначеної діади; 5) описати функціональний аспект маніфестації «Я–Інший» в автобіографічних творах Дж. М. Кутзее.

Виклад основного матеріалу дослідження. Автобіографічна проза Дж. М. Кутзее представлена трилогією “*Scenes from Provincial Life*” («Сцени провінційного життя»), що складається з романів “*Boyhood*” («Дитинство»), “*Youth*” («Молодість»), “*Summertime*” («Літня пора»), написаних на різних етапах творчої діяльності письменника, починаючи з 1997 і закінчуючи 2009 роком. Кожен із творів повістує про певний відрізок життя письменника.

Дії роману “*Boyhood*”, зокрема, охоплюють період з 1950 по 1953 рік і зображують дитинство Джона Кутзее у віці від десяти до тринадцяти років. Цей час Джон провів разом зі своєю сім’єю у провінційному місті Вустер, а згодом у Кейптауні, куди він переїхав разом із своєю сім’єю.

Роман “*Youth*” наратує про роки становлення Джона, зосереджуючись на його житті між 20 і 24 роками, тобто впродовж 1959 та 1964 років. Тоді Джон був студентом університету в Кейптауні. Отримавши диплом з математики, Джон переїздить до Лондона, де починає працювати комп’ютерним програмістом. Бажання залишити рідну країну було зумовлене, з одного боку, його письменницькими амбіціями, а з іншого, складною політичною ситуацією у Південній Африці. Переломною для Дж. М. Кутзее виявилася Шарпвільська різанина 21 березня 1960 року, коли поліція відкрила вогонь по натовпу чорношкірих, в результаті чого загинуло більше шістдесяти людей.

Провідними жанровими рисами класичної автобіографії, згідно відомого французького філософа і розбудовника теорії автобіографії Ф. Лежена, є прозова (оповідна) форма викладу подій, тематична зумовленість життям індивідуума, його / її індивідуальною історією, ідентичність біографічного автора (реальної особи) і наратора (оповідача) та ідентичність наратора і протагоніста, або ретроспективна орієнтація наратора [див.: 20].

Стрижневим для автобіографічних творів є тип угоди між автором і читачем, так званий «автобіографічний пакт», згідно якому автор автобіографії імпліцитно стверджує, що він є тією людиною, яку представляє, і що автор і герой є однією і тією ж самою особою [10, с. 202].

Для автобіографічних творів кінця ХХ – початку ХХІ століття властива деконструкція жанрового канону автобіографії, зокрема, шляхом відчуження автобіографа від свого минулого, так само як і від свого «Я» [22, с. 5], результатом чого є «розщеплена інтенціональність»: «Я» стає «Він» [там само, с. 9].

Повістування від третьої особи в автобіографічних творах Дж. М. Кутзее “*Boyhood*”, “*Youth*” є ретельно продуманою технікою і створює низку стилістичних ефектів [див.: 17; 18; 19; 21; 23]. Перш за все, стратегія оповіді від третьої особи слугує своєрідним сигналом фікціональності автобіографії, якою автор звільняє себе від відповідальності за правдивість оповіді і ставить під сумнів будь-яку суб’єктивність твору. Це, своєю чергою, заважає читачеві урівнювати персонаж роману з реальним письменником твору [23, с. 9]. Відповідно, програма прочитання таких творів визначається не «автобіографічним», а «романним пактом» [19, с. 42]. Тут відбувається жанрова інтерференція – одночасне поєднання рис роману і автобіографії. В таких автобіографіях головний герой сприймається скоріше як біографічний, ніж автобіографічний [18, с. 158].

По-друге, оповідь від третьої особи в автобіографічному тексті слугує прийомом дистанціювання автора / наратора від персонажа твору; засобом відчуження від власного «Я» і фікціонального перетворення в «Іншого» [21].

Завдяки такій оповідній перспективі, автобіографічні твори Дж. М. Кутзее весь час «балансують» між автобіографією, що базується на фактах особистого життя; автобіографічним романом, де відбувається охудожнення документальної основи за допомогою авторської уяви і вимислу і біографії, що ґрунтується на документалізмі.

Спираючись на філософське і психологічне тлумачення діади «Я–Інший» [див.: 10; 13], різноманітні типи відношень між «Я» та «Іншим», описані з соціологічної точки зору [10, с. 62], а також ймовірні ракурси концептуалізації «Іншого», де «Інший» постає як 1) світ, середа, що

оточує; 2) iнша людина, Ти; 3) iнший-всерединi-мене (Alter Ego) [7, с. 5], пропонуємо застосувати для лiнгвопоетологiчного моделювання авторської / персонажної iдентичностi в автобiографiчних романах Дж. М. Кутзее «*его-модель*», яка охоплює три *его-сфери*. Пiд *его-сферою* в нашому дослiдженнi будемо розумiти коло живих iстот, об'єктiв, реалiй, якi у той або iнший спiсiб причетнi до самостi людини, i безпосередньо чи опосередковано її характеризують.

У романах Дж. М. Кутзее конструювання авторської / персонажної iдентичностi здiйснюється в межах трьох головних *его-сфер*: 1) «*Я–Iнший – соцiум*», що вiддзеркалює рiзноманiтнi стосунки головного героя автобiографiчних творiв з родичами, однолiтками, iншими людьми зi свого оточення; 2) «*Я–Iнший – зовнiшнiй свiт*», яка маркує взаємодiю персонажа з об'єктами та явищами дiйсностi, що його оточують; 3) «*Я–Iнший – внутрiшнiй свiт*», що вiдбиває стосунки персонажа з самим собою [пор.: 7].

Методика дослiдження вербального втiлення концепцiї «*Я–Iнший*» в автобiографiчному наративi Дж. М. Кутзее передбачає такi етапи. *Першiй етап* пов'язаний з «*его-розмiткою*» художнього твору, що включає виокремлення фрагментiв художнього тексту, якi описують взаємодiю персонажа з 1) соцiумом (родичами, однолiтками, колегами, iншими людьми з оточення персонажа); 2) зовнiшнiм свiтом (дiйснiстю) (сукупнiстю природних та соцiально-полiтичних явищ); 3) самим собою (внутрiшнiм свiтом). Будемо називати такi контексти *егореференцiйними*. Пiдгрунтям зазначених контекстiв слугує *егореференцiя* – властивiсть iндивидууму спiввiдносити себе i свою дiяльнiсть в цiлому i мовленнєво-мисленнєву зокрема з оточуючим свiтом у просторово-часовiй проекцiї [14, с. 144].

Другий етап полягає в iдентифiкацiї в межах егореференцiйних контекстiв *егоцентричних* мовних одиниць, тобто слiв i висловлень, що орiєнтованi на «Его», на «Я» того, хто говорить» [8, с. 97; 12, с. 224].

Третiй етап включає аналіз виокремлених контекстiв у термiнах пропозицiй. Застосування пропозицiйного аналізу для вивчення авторської / персонажної iдентичностi в автобiографiчнiй оповiдi пояснюється тим, що, з одного боку, пропозицiйнiсть визнається однiєю з конститутивних ознак наративу [16], а з iншого – властивiстю пропозицiї слугувати найменшою одиницею знання, яке може бути оформлене в окреме висловлення, та засобом вербальної репрезентацiї певної подiї чи ситуацiї. У зв'язку з цим, iстотною є двоiста природа пропозицiї, тобто складенiсть iз диктуму (об'єктивного компонент пропозицiї) i модусу (оцiнки ситуацiї). У тексті диктальна iнформацiя обов'язково «упаковується» разом iз модусною, оцiночною. Тож пропозицiя не вичерпується характеристикою формальних ознак певної ситуацiї чи подiї, а може вiдображати рiзного плану емоцiйнi характеристики, нести прагматичне навантаження, пов'язуючи висловлення як з мовним, так i з позамовним оточенням [2].

Четвертий етап передбачає угруповання виокремлених мовних одиниць в окремі тематичні блоки, які вiдповiдають конкретним *его-сферам* персонажа. Розглянемо особливостi вербального втiлення дiади «*Я–Iнший*» в аналізованих романах Дж. М. Кутзее.

Его-сфера «Я–Iнший-соцiум» розкривається, передусiм, через взаємодiю Джона зi своєю матю та батьком. Стосунки з матю, зокрема, мають полярний та нестабiльний характер: вiд любовi, неможливостi iснування без матерi, до вiдкритого обурення, протистояння їй. Наприклад:

He cannot imagine his mother dying. She is the firmest thing in his life. She is the rock on which he stands. Without her he would be nothing (24, p. 31).

He wants her always to in the house, waiting for him when he comes home (ibid., p. 5).

He is ashamed with his mother for the crudeness with which she talks about money (ibid., p. 29).

It was to escape the oppressiveness of his family that he left home. [...] Though they live only a short walk away, he doesn't visit. [...] Now that he has his own income, he uses his independence to exclude his parents from his life (ibid., p. 158).

У виокремлених егореференцiйних контекстах мати Джона постає як надiйна людина, оплот iхньої родини, любляча i турботлива мати. Вербально ця iдея передана метафорами *the firmest thing in his life* (наймцiнiша рiч у його життi) та *the rock on which he stands* (скала, на якiй вiн стоїть). Без матерi хлопчик не уявляє свого життя: *Without her he would be nothing* (без неї вiн

ніщо), *He wants her always to in the house, waiting for him when he comes home* (Він хотів, щоб мати завжди була дома, чекаючи на його прихід).

З іншого боку, Джон відчував обурення до своєї матері, на що вказує прикметник *ashamed* (соромливий) та іменника *crudeness* (образливість). Сім'я у Джона асоціюється з жорстокістю і деспотичністю (*the oppressiveness of his family*). Тому він намагається якнайшвидше відсторонитися від неї (*he doesn't visit* – не відвідує; *to exclude his parents from his life* – викреслити свою сім'ю з життя).

Его-сфера «Я–Інший–внутрішній світ» розкривається, більшою мірою, через саморефлексію персонажа. Наприклад:

He knows he is a liar, knows he is bad, but he refuses to change. He doesn't change. His difference from other boys may be bound up with his mother and his unnatural family, but is bound up with his lying too (ibid., p. 30) [...]

He is a liar and he is cold-hearted too: a liar to the world in general and cold-hearted towards his mother. It pains his mother, he can see, that he is steadily growing away from her. Nevertheless he hardens his heart and will not relent. His only excuse is that he is merciless to himself too. He lies but he doesn't lie to himself (ibid., p. 30).

Виокремлений егореференційний контекст містить роздуми головного героя про свою поведінку і ставлення до матері. Безжална (*merciless to himself*) самокритичність Джона вербально втілюються негативно маркованими словами, а саме: іменником *liar* (брехун); прикметниками *bad* (поганий) та *cold-hearted* (безсердечний, черствий), дієсловами *pain* (біль), що виражає реакцію матері на таку поведінку Джона, *grow away* (відсторонюватися), яке вказує на дистанцію між ним і матір'ю. Небажання змінити такий формат відношень передано метафорою *he hardens his heart* (робитися жорстоким) та дієсловами *refuses* (відмовляється) у реченні *he refuses to change* (відмовляється змінюватися), а також дієсловами у негативній формі *doesn't change* (не змінюється) і *will not relent* (не пом'якшає). Емоційне напруження додатково досягається повторенням слова *liar* та його дериватів.

Его-сфера «Я–Інший–зовнішній світ» специфікується у двох аналізованих романах крізь призму ставлення Джона-хлопчика і Джона-юнака до Південної Африки. Слід зазначити, що тема Південної Африки є наскрізною для всіх автобіографічних романів Дж. М. Кутзе. Так, у романі “*Boyhood*” Південна Африка представлена як хвора країна, де панує беззаконня, корупція і дискримінація та всепроникливе насилля [17, с. 105]. Наприклад:

What he hates most about Worcester, what most makes him want to escape, is the rage and resentment that he senses crackling through the Afrikaans boys. He fears and loathes the hulking, barefoot Afrikaans in their tight short trousers, particularly the older boys, who, given half a chance, will take you off to some quite place in the veld and violate you in ways he has heard leeringly alluded to [...] (ibid., p. 5)

Негативне ставлення Джона до ситуації у Південній Африці тих часів вербалізовано за допомогою низки негативно маркованої лексики: *hates* (ненавидить), *the rage and resentment* (гнів і озлоблення), *fears and loathes* (боїться і відчуває ненависть), *violate* (застосовувати насилля), *leeringly* (злобно).

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, проведений аналіз показав, що застосована у роботі модель «его-сфер» є досить ефективною для виявлення лінгвопоетологічних особливостей втілення діади «Я–Інший» в автобіографічних творах Дж. М. Кутзе. Перш за все, така модель охоплює базові вектори, за якими відбувається самоідентифікація головного героя у художньому творі, а саме, соціум, зовнішній і внутрішній світи героя. По-друге, модель «его-сфер» сфокусована саме на вербальному рівні актуалізації діади «Я–Інший», тобто націлена на встановлення словесних засобів втілення концепції «Я–Інший» в автобіографічних творах Дж. М. Кутзе. У перспективі маємо на меті з'ясувати, яким чином композиція і сюжет автобіографій Дж. М. Кутзе сприяють реалізації концепції «Я–Інший».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М. М. Автор и герой в эстетической деятельности // М. М. Бахтин Автор и герой: к философским основаниям гуманитарных наук / сост. С. Г. Бочаров. – СПб.: Азбука, 2000. – С. 3–226.

2. Белов В. А. Пропозициональная организация текста (на материале романа А. Белого «Петербург») : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01. «Русский язык» / В. А. Белов. – Череповец, 2011. – 20 с.
3. Гадамер Г.-Г. Искусство и подражание // Г.-Г. Гадамер Актуальность прекрасного. – М.: Искусство, 1991. – С. 228–241.
4. Деррида Ж. Письмо и различие / Ж. Деррида. – М.: Академический проект, 2000. – 495 с.
5. Кристева Ю. От одной идентичности к другой / Ю. Кристева; [пер. с франц.] / От Я к Другому : [сб. переводов по вопросам интересубъективности, коммуникации, диалога]. – Минск: «Менск», 1997. – С. 254–275.
6. Пестерев В. А. Модификации романной формы в прозе Запада второй половины XX столетия / В. А. Пестерев. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 1999. – 312 с.
7. Породин И. В. Лингвопоэтические средства выражения эгоцентрической точки зрения в литературном тексте (на материале современной немецкоязычной художественной прозы) : автореф. дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки», СПб., 2006. – 23 с.
8. Рассел Б. Человеческое познание. Его сфера и границы / Б. Рассел. – К.: «Ника-Центр», «Вист-С», 1997. – 278 с.
9. Рикер П. Герменевтика и феноменология // П. Рикер Конфликт интерпретаций – М.: Канон-Пресс-Ц : Кучково поле, 2002. – С. 271–298.
10. Рязузова Е. В. Социальная психология репрезентации взаимодействия «Я-Другой»: учеб. пос. / Е. В. Рязузова. – Саратов: СГУ, 2014. – 199 с.
11. Симонова Л. А. Французская проза первой половины XIX века и проблема личного письма : автореф. дис. ... доктора филол. наук: спец. 10.01.03 «Литература народов стран зарубежья (европейская и американская литература)», М., 2006. – 47 с.
12. Степанов Ю. С. В трехмерном пространстве языка: Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства / Ю. С. Степанов / отв. ред. В. П. Нерознак. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2013. – 336 с.
13. Суковатая В. А. Лицо другого: телесные образы в культурной антропологии / В. А. Суковатая. – Харьков: ХНУ им. В. Н. Казарина, 2009. – 518 с.
14. Хомякова Е.Г. Эгоцентризм речемыслительной деятельности. – СПб.: Изд-во СПб. ун-та, 2002. – 220 с.
15. Coetzee J. M. Doubling the Point: Essays and Interviews. [ed. by D. Attwell] / J. M. Coetzee. – Cambridge: Harvard University Press, 2014. – 438 p.
16. Fludernik M. An introduction to narratology / M. Fludernik. – N. Y.: Routledge, 2009. – 200 p.
17. Kusek P. Writing Oneself, Writing the Other: J. M. Coetzee's Fictional Autobiography in Boyhood, Youth and Summertime / P. Kusek // Werkwinkel. – 2012. - #7. – P. 97–116.
18. Lenta M. Autobiography: J. M. Coetzee's Boyhood and Youth / M. Lenta // English in Africa. – May 2003. – Vol. 30, No 1. – P. 157–169.
19. Lejeune P. Autobiography in the Third Person / P. Lejeune // Self-Confrontation and Social Vision. – 1977. – V. 9, #1. – 27–50.
20. Lejeune Ph. On autobiography (Theory and history of literature) / Ph. Lejeune. – Minneapolis: University of Minnesota Press, 1989. – 320 с.
21. Postcolonial traumas: Memory, narrative, resistance / ed. by A. Ward. – N. J.: Palgrave Macmillan, 2015. – 235 p.
22. Renza L. A. The Veto of the Imagination: A Theory of Autobiography / L. A. Renza // New Literary History: Self-Confrontation and Social Vision. – 1977. – #9. P. 1–26.
23. Tlustý J. On Unreliability of Memories: J. M. Coetzee' Autofictional Trilogy / J. Tlustý // Travelling Texts: J. M. Coetzee and Other Writers / ed. B. Kucala, R. Kusek. – Warszawa: Peter Lang Edition. – 2014. – Vol.10. – С. 225–237.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

24. Coetzee J. M. Scenes from Provincial Life: Boyhood, Youth, Summertime / J. M. Coetzee. – N. Y.: Penguin Books, 2014. – 484 p.

Изотова Н. П. Лингвопоэтика «Я–Другой» в автобиографических произведениях Дж. М. Кутзее. В статье с опорой на философские, психологические и социологические практики изучения диады «Я–Другой», предложена и описана модель ее лингвопоэтического воплощения в автобиографических романах Дж. М. Кутзее. Такая модель охватывает три «эго-сферы» – «Я–Другой – социум», «Я–Другой – внутренний мир», «Я–Другой – внешний мир», определяющие векторы авторской / персонажной идентичности в проанализированных романах. Разработана методика изучения особенностей вербальной экспликации «Я–Другой», которая предполагает выделение эгореференциальных контекстов, идентификацию в них эгоцентрических элементов, анализ слов и выражений эгореференциальной природы в терминах пропозиций и группировку лексического материала в соответствии с «эго-сферами». Особое внимание уделено выяснению жанровой специфики автобиографических романов Дж. М. Кутзее, которые нарушают конвенциональные формулы автобиографического письма.

Ключевые слова: жанр, автобиографический роман, «Я–Другой», эгореференция, эго-сфера, пропозиция.

Izotova N. P. Linguistic Poetics of “Self is Other” in J. M. Coetzee’s autobiographical fiction.

Based on philosophical, psychological, and sociological findings, a model of linguistic and poetic manifestation of “Self is Other” binary pair is introduced and tested in J. M. Coetzee’s autobiographical fiction. Such a model embraces three “ego-spheres” – “Self is Other” – society”, “Self is Other” – outer world”, “Self is Other” – inner world”. These spheres govern the vectors of author / character identification in J. M. Coetzee’s autobiographical writing. A methodology of “Self is Other” verbal manifestation is elaborated. It encompasses four basic stages: the selection of ego-referential contexts in the texts under consideration; the identification of egocentric elements in such contexts, the analysis of egocentric words and phrases in terms of propositions; and the compilation of the lexical material with regard to the three “ego-spheres”. Special emphasis is laid on clarifying the genre features of J. M. Coetzee’s autobiographical writing which “breaks” the conventions of traditional autobiography.

Key words: genre, autobiographical novel, “Self is Other”, ego-referentiality, ego-sphere, proposition.

Нина Кравченко
(Одесса)

УДК 811.45-16/21

**ТЕМПОРАЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОСИТЕЛЬНЫХ
И БЛАГОДАРСТВЕННЫХ МОЛИТВ В АНГЛИКАНСКОМ БОГОСЛУЖЕНИИ**

В статье выявлены особенности временного параметра интонации в текстах англоязычной молитвы в условиях англиканского богослужения. Рассмотрены существующие в богословской и лингвистической литературе определения молитвы и подходы к классификации молитв. На основе интенционального критерия выделены два наиболее частотных вида богослужебных молитв – просительная и благодарственная, особенности временной организации которых и были подвергнуты инструментальному анализу. Наличие общей последовательности смысловых частей в исследуемых молитвах обеспечили достоверность полученных данных. Результаты исследования позволили установить набор интегральных и дифференциальных темпоральных признаков – темпа, паузации, характеризующих исследуемые виды молитв. Выявление более яркого темпорально-паузального оформления просительной молитвы по сравнению с молитвой благодарственной дает основание предположить, что интенция выражения просьбы в целом характеризуется большей просодической маркированностью, чем интенция выражения благодарности.

Ключевые слова: просительная молитва, благодарственная молитва, интенция, темпоральные признаки, темп, паузация.

Постановка проблемы. В последние десятилетия в отечественной и зарубежной лингвистике наблюдается усиление интереса к исследованию лингвальных и экстралингвальных характеристик текстов устных молитв. Являясь жанровой разновидностью религиозного дискурса, молитва представляется его наиболее рельефным и характерным образцом и включает в себе основной интенциональный компонент религиозного дискурса — общение человека с Богом. Лингвистический анализ текстов религиозной молитвы представляет большой научный интерес, данные тексты требуют их изучения как особого вида речевой коммуникации и особого типа коммуникативных актов, относящихся к специфической религиозной сфере общения.

Анализ последних исследований и публикаций

Англиканская молитва является предметом изучения ряда богословских дисциплин. В литургики, которая относит молитву к одной из составных частей богослужения, традиционно дается описание видов молитвословий по их содержанию, рассматриваются формы произношения молитв при общественном богослужении, молитвенные формулы, определяются сходства и различия литургических молитвословий и песнопений [5]. Богословская литература обращена в первую очередь к раскрытию нравственно-этического потенциала молитвы. Многочисленные описания видов молитв ориентируют читателей на восприятие и осознание молитвы как главной святыни, духовной основы жизни христианина [4; 6; 7]. Исходя из определения молитвы как личной встречи и беседы человека с Богом католические и